

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دعوت

مجموعه مقالات علمی-پژوهشی روزهای استقامت

دقراول

www.kebab.ir

به کوشش میثم جلالی

جلالی، میثم، ۱۳۵۸ - گردآورنده.

گنجینه: مجموعه مقالات معرفی آثار موزه‌های آستان قدس رضوی / به کوشش میثم جلالی
- مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۳.

ISBN set 978-964-971-935-1 (شابک دوره)

ج ۲

ISBN 978-964-971-934-4 (شابک ج ۱)

فیبیا

۱. سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی - مقاله‌ها و خطبه‌ها.
۲. موزه داری - ایران - مشهد - مقاله‌ها و خطبه‌ها. الف. بنیاد پژوهش‌های
اسلامی. ب. عنوان. ج. مجموعه مقالات معرفی آثار موزه‌های آستان قدس
رضوی.

۰۱۵ / ۵۵۸۲۲

۸ ۱۳۹۳ ج ۱ / ۶۶۲۱ / ۷

۳۷۵۴۷۱۸

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

پژوهش‌های آستان
قدس رضوی

گنجینه

مجموعه مقالات معرفی آثار موزه‌های آستان قدس رضوی

دفتر اول

به کوشش میثم جلالی

ویراستار: محمدرضا نجفی

چاپ اول ۱۳۹۳ / ۱۰۰۰ نسخه وزیری

قیمت شمشیر: ۱۰۰۰۰۰ ریال

قیمت سلفون سخت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: گوتمبرگ

بنیاد پژوهش‌های اسلامی، مشهد: صندوق پستی ۹۱۷۳۵-۳۶۶

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهش‌های اسلامی: ۳۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌های کتاب بنیاد پژوهش‌های اسلامی، مشهد: ۳۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۳۷۷۳۳۰۲۹

www.islamic-ri.ir

info@islamic-ri.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

- ۵..... سخن ناشر
- ۷..... مقدمه
- ۹..... آرایه‌ها و ندهیب مصاحف قرآنی دوره سلجوقی (بر اساس گنجینه خطی کتابخانه آستان قدس رضوی)
• وحید توسلی • نفیسه سنجی
- ۳۰..... کتیبه‌های سنگی قرون ششم تا یازدهم هجری قمری موزه آستان قدس رضوی
• میثم جلالی
- ۴۵..... بررسی کتیبه‌ها و نقوش قندیل‌های موزه آستان قدس رضوی
• مریم حبیبی فاینی بایگی • حمیدرضا کریمی
- ۶۶..... بررسی قالی‌های پرده‌ای دورو موزه فرش آستان قدس رضوی
• منا سلطانی
- ۸۱..... بررسی تطبیقی عناصر تزئینی صفحات فاتحه‌الکتاب دو قرآن عصر صفوی آستان قدس رضوی
• مریم قندهاریون • حسین رزاقی
- ۹۶..... سفال‌های موزه آستان قدس رضوی
• رجبعلی لباف خانیکی
- ۱۰۹..... بررسی نقوش کاشی‌های قاجار موزه آستان قدس رضوی
• بهاره مقدم
- ۱۲۸..... بررسی شرایط حفاظتی چهارمین ضریح حرم مطهر رضوی و ارائه پیشنهادهایی برای بهینه‌سازی وضعیت موجود
• منصوره مقری • دکتر محمد مرتضوی

۱۴۹..... کتیبه‌های طلای نستعلیق علی‌رضا عباسی در موزه مرکزی آستان قدس رضوی

• بهزاد نعمتی

۱۶۰..... مسجد امام رضا علیه السلام و کتیبه سنگی آن

• رضا نقدی

۱۶۹..... دارالضرب‌ها و سکه‌های آل بویه با تأکید بر گنجینه سکه موزه آستان قدس رضوی

• دکتر علی یحیایی

THE ARCHITECTURE OF THE HOLY SHRINE AT MASHHAD AS DESCRIBED IN THE EUROPEAN TRAVELOGUES 13

• Dr Patrick Ringgenberg

ABSTRACTS 1

• Ahmad Rezwani

www.ketab.ir

سخن ناشر

بنیاد پژوهش‌های اسلامی در عرصه پژوهش‌های هنری، آثار گوناگونی با موضوعاتی همچون اسلام و هنر، تجلی عاشورا در هنر ایران، جلوه‌های هنری مکتب قاجار، معرفی ابنیه و آثار معماری و کتیبه‌های دوره تیموریان خراسان، گل و بوته در هنر اسلامی، منتخب برخی از آثار هنری مثل تذهیب و برگ‌های نفیس از قرآن‌های منسوب به خط ائمه معصومین را منتشر کرده است، اما تاکنون در زمینه معرفی معماری حرم مطهر رضوی و آثار موجود در موزه‌ها و کتابخانه‌های آستان قدس اثری مستقل به چاپ نرسیده است.

بدین سبب و بر اساس پیشنهاد معاونت پژوهشی و برنامه‌ریزی بنیاد و تصویب هیئت مدیره، از سال جاری، گروه هنر و معماری رضوی به مجموعه گروه‌های تخصصی بنیاد افزوده شد. این گروه عهده‌دار معرفی ابعاد مختلف معماری و هنری حرم مطهر و نیز اشیای موزه‌ای و کتابخانه‌ای آستان قدس رضوی، چه به صورت تک‌نگاری یا دائرةالمعارفی و اعم از کار درون سازمانی یا مشارکتی و همچنین احیای میراث مکتوب در این حوزه و برگزاری همایش‌ها و نشست‌های مرتبط، خواهد بود. کتاب گنجینه که مشتمل بر مقالات تنی چند از صاحب‌نظران در معرفی مصاحف، کتیبه‌های سنگی، نقوش فندیل‌ها، قالی‌های پرده‌ای، سفال‌ها، نقوش کاشی‌ها و کندوکاو و تطبیق عناصر تزئینی و بررسی شرایط حفاظتی این نوع آثار است، نخستین گام در راستای نیل به این هدف بلند شمرده می‌شود و با نشر دفترهای بعدی گنجینه و نیز آثار نفیس دیگر در این حوزه، امید است هدف نهایی به تدریج جامه عمل به خود ببوشد.

مقدمه

حرم مطهر حضرت رضا علیه السلام علاوه بر آنکه یک گنجینه معنوی به شمار می‌رود، به عنوان گنجینه‌ای از آثار هنری در دوره‌های مختلف تاریخی مورد توجه محققان و پژوهشگران ایرانی و غیر ایرانی بوده است. این آثار شامل ابنیه تاریخی، تزیینات معماری و آثار هنری متنوعی است که مجموعه‌ای از آنها شامل قرآن‌های نفیس، فرش‌ها، ظروف فلزی، درهای چوبی، سفالینه‌ها، تابلوها، تمبرها، سکه‌ها و اسکناس‌ها، ابزار نجومی، سلاح و... در موزه آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود. بخش دیگری از این آثار هنری شامل نسخ خطی و مرقعات، در مخزن اداره مخطوطات محافظت و نگهداری می‌شوند و بخشی دیگر شامل اسناد که برخی از آنها دارای تزیینات و آرایه‌های هنری نیز می‌باشند در مخزن اسناد آستان قدس رضوی جای دارند.

مجموعه پیش رو، حاصل تلاش عده‌ای از محققان علاقه‌مند به هنرهای ایرانی - اسلامی است که جلوه‌ای از آن در حرم حضرت رضا علیه السلام بازتاب یافته است. امید است که این روند ادامه یابد و شاهد معرفی تعداد دیگری از این آثار ارزشمند در مجلدات بعدی این مجموعه باشیم.

میشم جلالی

تابستان ۹۳